



תמוז תשפ"ג, יולי 2023

לכבוד:

מנהלי בתי-ספר היסודיים וחט"ב  
מורי ורכזי תרבות יהודית-ישראלית  
בחינוך הממלכתי

## חוזר מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית – תשפ"ד

דבר המפמ"ר החדשה: טליה אפיק גרוסמן

אני שמחה ונרגשת להצטרף אליכם, להובלה משותפת של תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית, שאותו גם אני לימדתי וריכזתי שנים רבות, עד השנה האחרונה למעשה. כמו כן, כבר בראשית בניית תחום הדעת, זכיתי להיות חלק חשוב בהקמתו ובהטמעתו: שימשתי בוועדת תכנית הלימודים, הדרכתי במחוזות מנח"י וירושלים את מורי המקצוע, הקמתי והכשרתי מורים במסלול הרחבת הסמכה בהוראת המקצוע, ואף הערכתי ספרי לימוד בתרבות יהודית-ישראלית שנכתבו בתחילת היווסדו של תחום הדעת.

בחמש השנים האחרונות שימשתי כמפמ"ר (מנהלת תחום דעת) מחשבת ישראל בממלכתי – מקצוע הגבר בבתי ספר ממלכתיים, שנועד להעמיק ולחזק את ההכרות עם הטקסטים המכוננים של המחשבה וההגות היהודית, או כפי שקראתי לו: "האחות הגדולה" של תרבות יהודית-ישראלית. מטבע הדברים היו ממשקים בין שני תחומי הדעת, ולחזור לתרבות יהודית-ישראלית מרגיש לי טבעי.

תרבות יהודית-ישראלית בעיני הוא מן המקצועות החשובים והמשמעותיים במערכת החינוך, בהיותו מאפשר שיח זהותי משמעותי ורלוונטי בכיתה, המבוסס על גיוון ועושר תרבותי, לצד הכרות ולימוד טקסטים מארון הספרים היהודי. לתחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית יש מקום מרכזי בהתמודדות עם אתגרי תקופה זו שכן הוא עוסק בשאלות ערכיות, בסוגיות של ערבות הדדית, בזיקה ובשייכות לעם, למדינה, לארץ, ולחברה האנושית בכלל. שאלות אלו הנן רלוונטיות וחשובות יותר מאי פעם. אני מאמינה כי דווקא היום, במציאות חברתית מורכבת ומפולגת, לימודי תרבות יהודית-ישראלית, שנועדו לחשוף את התלמידים לעולם היהדות רב-פנים, יאפשרו יצירת דיאלוג קשוב, מכבד וחשוב - בין הזהויות השונות והמגוונות הקיימות בחברה הישראלית, על פניה השונים, וחשוב מכך – יכולים להוות מסד משותף ומאחד לחברה הישראלית כולה.

זאת ההזדמנות גם להוקיר לכם תודה: אנשי השטח – המנהלים, המורים ואנשי החינוך, שעושים את עבודתם נאמנה, מגיעים כל יום לכיתה ודואגים לדורות הבאים בחינוך תלמידינו ותלמידותינו, כדי ללמד וכדי לייצר דיון בשאלות של זהות ושייכות, ומבלי לוותר על חיבור לאוצר גלום של תרבות וטקסטים עשירים שהם הנכסים והמשאבים שלנו.



כמאמר המחנך והסופר יאנוש קורצ'אק:

"הדואג לימים – זורע חיטים  
הדואג לשנים – נוטע עצים  
הדואג לדורות – מחנך אנשים".

תודה שאתם מחנכים אנשים.

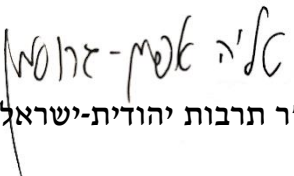
החל משנה שעברה מערכת החינוך הטמיעה את תוכנית גפ"ן – גמישות פדגוגית-ניהולית למנהלים ולבתי הספר. אחת המשמעויות המרכזיות של תוכנית זו היא, כאמור, מתן אפשרויות ניהוליות ותקציביות חדשות לבתי הספר ולקיחת אחריות של בתי הספר על תכנון הלמידה והשקעת המשאבים המתלווים אליה. אנו ממשיכים לבקש כמדי שנה, לאור חשיבות תחום הדעת, לחזק את תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית ולתת לו מקום מרכזי בבתי הספר – בין אם בכיתות ובשיעורים, בין אם במרחב הבית ספרי ובין אם בשדה הבית ספרי כולו: בצוותי חדרי המורים, במליאות מורים, במפגשי תלמידים ועוד. באם הזמנתם הדרכה בגפ"ן נוכל להמשיך וללוות אתכם בכל צעד, גם בחדר המורים, על מנת לייצר למידה משמעותית ומותאמת לבית הספר שלכם.

הנושא השנתי שנקבע לשנת תשפ"ד הוא מיצוי ומצוינות. מידע נוסף על כך יינתן בהמשך. גם פה ניצור עבורכם מעטפת מותאמת להתאמת הנושא, באמצעות תכני הלימוד בתרבות יהודית-ישראלית, ויינתן לכך דגש – בהדרכה הרציפה, בהתאמת תכני הלימוד ובפיתוח המקצועי למורים.

אנחנו ממשיכים במלוא הכוח להעניק לכם: המורים, הרכזים והמנהלים, מעטפת מלאה של ליווי, הדרכה, הנחיה ופיתוח מקצועי כדי שתוכלו ללמד בצורה הטובה והמשמעותית ביותר, ולהטמיע את רוח תוכנית הלימודים לא רק בכיתות אלא כאמור במרחב הבית – ספרי כולו. באמצעות [הרפרנטים שלנו במחוזות](#) [וצוותי ההדרכה](#), [אתר המקצוע](#), [אתר הפייסבוק שלנו](#), ואפשרויות הפיתוח המקצועי העשיר שלנו שכולל קהילות מנהלים וקהילות מורים מובילים בתרבות יהודית-ישראלית, והשתלמויות מורים עשירות בפלטפורמות השונות (מידע מפורט בתוך החוזר), המיועדות עבורכם.

אני וצוות הרפרנטים והמדריכים נמשיך לעמוד לרשותכם בכל נושא.

בברכת הצלחה בשנת הלימודים,

  
מפמ"ר תרבות יהודית-ישראלית



תוכן העניינים:

- א. תכנית הלימודים ואופן הטמעתה ..... 4
- ב. ספרי לימוד בתרבות יהודית-ישראלית ..... 5
- ג. חומרי למידה והוראה נוספים ..... 5
- ד. למידה בין-תחומית בכיתות א-ב: תרבות יהודית-ישראלית ועברית (חינוך לשוני) ..... 6
- ה. עמיות יהודית (PEOPLEHOOD) ..... 6
- ו. שעות ההוראה, מיקוד תוכנית הלימודים והישגים מצופים ..... 7
- ז. משימות הערכה חלופית ..... 8
- ח. מערכת הגפ"ן וסל תרבות יהודית-ישראלית ..... 9
- ט. מסלולים להכשרת מורים ..... 10
- י. פיתוח מקצועי: השתלמויות וימי עיון ..... 10
- השתלמויות ..... 10
- ימי עיון וסידורים לימודיים ..... 12
- יא. מיזם "רואים את הקולות" ובתי ספר מובילי תרבות ומורשת (תו"מ) ..... 12
- יב. מיומנויות ושילובן בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה ..... 13
- יג. אתרי אינטרנט וחומרי העשרה נוספים ..... 14
- יד. רפרנטים, מדריכים ואנשי קשר ..... 15
- טו. נספח הנחיות כלליות במערכת החינוך ..... 15



## א. תכנית הלימודים ואופן הטמעתה

### 1. על תכנית הלימודים

תכנית הלימודים בתרבות יהודית-ישראלית כוללת היכרות עם ארון הספרים היהודי בכמה מעגלים, על פי ערכים מובילים מרכזיים בכל שנה. הערכים מתייחסים למעגלים השונים:

- **מעגל היחיד** – ערך כבוד האדם והחיים כערך עליון וסוגיות קיומיות הנוגעות לעולמו של היחיד;
- **מעגל המשפחה** – חשיבותו של התא המשפחתי וחשיבות הקשר בין הילד לבין הוריו;
- **מעגל הקהילה** – תשתית לטיפוח של ערכים שבהם דאגה לכלל, נתינה וערבות הדדית;
- **מעגל מדינת ישראל** – היכרות עם היצירה וההגות הציונית והעמקה בתוכניהן, חיזוק וטיפוח הקשר והשייכות למדינת ישראל ולארץ ישראל, הכרה בכבודן ובזכויותיהן של קהילות שונות;
- **מעגל העם היהודי בתפוצות** – שימור הקשר עם יהודי העולם וחיזוק הזיקה לתרבות היהודית במהלך ההיסטוריה;
- **מעגל האנושות** – ערכי האדם באשר הוא והיחס הראוי שיש להעניק לזולת תוך שימת דגש על הגר והשונה.

כאמור, בבסיס תכנית הלימודים בכל שכבת גיל עומדים ערכים מובילים, והיא מאורגנת סביב שלושה מוקדי תוכן החוזרים מדי שנה בצורה ספיראלית, תוך יצירת רצף פדגוגי מכיתה א' ועד כיתה ט':

- א. יוצרים ויצירות בארון הספרים היהודי-ישראלי
- ב. סוגיות רלוונטיות מעולמם של התלמידים במעגלי חיים וחברה
- ג. לוח השנה היהודי-ישראלי.

בנוסף, תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית משקף את מגוון הקולות והקהילות ממזרח וממערב. [כאן](#) תוכלו לצפות בריכוז דוגמאות המשקפות את מורשת קהילות ישראל מארצות המזרח בתכנית הלימודים.

לעיון ולהעמקה בתכנית הלימודים ניתן לקרוא [כאן](#).



## ב. ספרי לימוד בתרבות יהודית-ישראלית

ספרי לימוד הם כלי עזר למורה ולתלמיד. ספרים שקיבלו אישור של משרד החינוך נמצאו מתאימים לתכנית הלימודים. אנו ממליצים לא לוותר על היכרות עם תכנית הלימודים אך בד בבד להמשיך ולהעשיר אותה גם באמצעות תכנים נוספים (ראו פירוט בהמשך החוזר), ולא רק באמצעות ספר הלימוד.

### ספרי הלימוד הקיימים:

1. **כיתות ג-ח** - נכתבו ופורסמו ספרי לימוד על ידי גופים והוצאות שונות. תוכלו למצוא [כאן](#) את רשימת הספרים שאושרו על-ידי משרד החינוך.
2. **כיתה ט** - פרסמו את חומרי הלמידה הבאים על פי תכנית הלימודים:
  - **גיליונות "יחסים"** – על פי ציר התוכן: "אגדות וספרות חז"ל סביב היחס לזולת".
  - גיליונות אלו**, בצירוף המדריכים למורה, זמינים בחינם באתר המקצוע. לצד זה, ניתן לרכוש עותקים מודפסים של קובץ הגיליונות באמצעות חנויות ספרי הלימוד.
  - **הספר "להיות אדם"** – על פי ציר התוכן: "ערכי חיים על פרשת דרכים".
 הספר זמין בחינם באתר המקצוע, וניתן לרכוש ספרים מודפסים בחנויות ספרי הלימוד.

## ג. חומרי למידה והוראה נוספים

1. אתר מלווה מקצוע: [www.tarbuty.org.il](http://www.tarbuty.org.il)

אתר האינטרנט שמלווה את תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית הוא אתר חדשני וייחודי מאוד. באתר זה תוכלו למצוא מעל 200 יחידות לימוד אינטראקטיביות על טקסטים נבחרים בשכבות הגיל השונות שכוללות עזרים למורה להוראת התכנים: חומרי העשרה, מערכי שיעור, רכיבים מתוקשבים (משחקים, סרטונים, דפי עבודה ועוד), הצעות להפעלות, ורכיבים נוספים שימשו את המורה כעזרי הוראה במהלך השיעור.

האתר ממשיך להתעדכן כל הזמן ואנו מזמינים אתכם להצטרף לרשימת הדיוור של האתר ולהישאר מעודכנים (כדי להצטרף לרשימה עליכם להיכנס [לאתר](#), לחוץ על לשונית "רשימת תפוצה" בתפריט או "הצטרפו לעדכונים" בתחתית העמוד ולהירשם).

[באתר המקצוע](#), ניתן למצוא בשכבות הגיל השונות [מתווי הוראה](#) שכוללים מהלך הוראה מוצע לשנת הלימודים, על פי שכבות הגיל השונות.



## 2. חומרי העשרה

### א. כלי ליצירת דפי מדרש אינטראקטיביים

לרשותכם, המורים, עומד כלי אינטראקטיבי שפיתחנו ליצירת דפי מדרש הכולל טקסטים, סרטונים ותמונות, עבורכם ועבור תלמידים. אנו מזמינים ומעודדים אתכם להשתמש בכל זה בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה של תחום הדעת, וכן לשתף אותנו בדפי לימוד שיצרתם.

### ב. גיליונות "ציד"ה לדרך"

גיליונות אלו עוסקים בחגים ובמועדים, בימי ציון, בימי זיכרון והולדת של אישים מרכזיים בתרבות ישראל וכן לרגל אירועים מיוחדים בתולדות עם ישראל ומדינת ישראל. מותאמים לחטיבת הביניים בכלל, ולשכבת ט' בפרט.

### ד. **למידה בין-תחומית בכיתות א-ב: תרבות יהודית-ישראלית ועברית (חינוך לשוני)**

דרך הלימוד בתרבות יהודית-ישראלית נשענת על מיומנויות של קריאה, כתיבה והבעה בעל-פה ועל עולם טקסטים עשיר. לכן יש נקודות השקה בין המקצוע תרבות יהודית-ישראלית לבין לימודי השפה העברית בבתי הספר היסודיים. בשני תחומי הדעת פותחו יחידות לימוד אינטראקטיביות משותפות המשמשות את מטרות שתי תכניות הלימודים בכיתות א ו-ב, ומאפשרות למורה לעבות ולהעשיר כל אחת מהתוכניות באמצעות התוכנית האחרת.

יחידות אלו מיועדות להילמד בשיעורי עברית ו/או תרבות יהודית-ישראלית. היחידות מפורסמות [באתר המקצוע](#).

### ה. **עמיות יהודית (peoplehood)**

עמיות יהודית, בהגדרתה הרחבה, נותנת ביטוי לכלל הזיקות המתקיימות בעולם היהודי. טיפוח מתקיים על אינספור נתיבים בין ישראל לתפוצות, הכוללים את הלשון העברית, את נכסי הרוח שהתעצבו במשך אלפי שנים - בארץ ישראל ומחוצה לה - את ההבחנה בין זיכרון יהודי לבין היסטוריה יהודית, ואת גבולות הזמן היהודי במרחב הזמן הכללי.

אחת המטרות של תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית הינו העמקת הקשר בין היהודים בישראל לבין יהודי התפוצות ולכן נבחר תחום דעת זה להוביל את נושא העמיות במערכת החינוך הממלכתית.



לרשותכם 27 יחידות לימוד אינטראקטיביות מתוך תכנית הלימודים בתרבות יהודית-ישראלית בשכבות הגיל העוסקות בנושא העמיות. תוכלו למצוא אותן [כאן](#).

במהלך הקיץ נערך [כנס המורים השנתי הראשון בנושא עמיות יהודית](#), על מנת לחשוף את המורים לנושא ולהטמיע אותו בכיתות לקראת שנת הלימודים תשפ"ד. בכנס זה גם הוצגו למורים יחידות הלימוד באתר, וכן תוצרים מהשטח שיצרו חיבורים ולימוד משותף עם בתי ספר בתפוצות, במסגרת לימודי תחום הדעת. נמשיך לפתח את הנושא גם בשנת תשפ"ד - הן בחשיפת יחידות לימוד נוספות, הן בהשתלמויות מורים, והן בליווי והנחיה סדיר בנושא. עקבו אחר הפרסומים בנדון - באתר ומול הרפרנטים וצוות המדריכים. מוזמנים להצטרף גם [לחדר עמיות יהודית](#) בפייסבוק.

## ו. שעות ההוראה, מיקוד תוכנית הלימודים והישגים מצופים

על פי מסמך ארגון הלמידה לשנת תשפ"ד ([ביסודי וחטיבת-הביניים](#)), הוראת תחום תתבצע באופן הבא:  
**ביסודי :**

- חובת ההוראה בכל אחת משכבות הגיל ב' ו'. בשכבה א' הוראת התחום תהיה לבחירת בתי הספר.
- יש ללמד לפחות 70% מהחומר. ניתן למצוא [במרחב הפדגוגי בתרבות יהודית-ישראלית ליסודי](#), המלצה להוראה בהתאם.
- מרכיבי הגמישות בהוראת תחומי הדעת ביסודי מפורטים בתכנית גפ"ן.

### **בחטיבת הביניים :**

- ניתן לפרוס את הוראת תחום הדעת על 3 שכבות הגיל, ז-ח-ט. אנו ממליצים לעשות כך או לכל הפחות לפרוס על פני 2 שכבות גיל.
- כדי לעודד חיבור בין תחומים, תחומי הדעת באשכול רוח, חברה ומורשת, ילמדו על פי החלוקה הבאה:
  - 50% לימודי חובה, על פי תכנית הלימודים התחומית בתרבות יהודית-ישראלית.
  - 20% למידת פרקי בחירה מתוכנית הלימודים התחומית בתרבות יהודית-ישראלית.
  - 30% יחידות למידה בין-תחומיות, או הרחבה לתחומי דעת הומניסטיים נוספים.
- מתוך כלל השעות באשכול זה, לפחות 50% ילמדו באופן תחומי (דיסציפלינרי) בתחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית. המלצה לחלוקה כזאת תוכלו למצוא [במרחב הפדגוגי בתרבות יהודית-ישראלית לחט"ב](#).



■ המיומנויות הנדרשות לתרגום ולקידום בקרב תלמידים, לצד פירוט מתווה הלמידה המוצע, והישגים מצופים בחט"ב בתרבות יהודית-ישראלית לאור הגמישות הפדגוגית מפורטים [כאן](#).

שימו לב: לאור הגמישות הנ"ל, עליכם, המורים לבחור את החלקים הרלוונטיים ביותר לכיתותיכם, ובלבד שישקפו מגוון נושאים וקולות. את פירוט ההישגים המצופים תוכלו למצוא במרחבים הפדגוגיים ומומלץ גם להיעזר בצוות המדריכים של תחום הדעת - הן בתכנון ההוראה והלמידה והן בליווי לאורך שנת הלימודים.

## ז. משימות הערכה חלופית

תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית מאופיין במפגש עם טקסטים רבים המייצגים עמדות ודעות מגוונות מתקופות ומקומות שונים. המפגש של התלמידים עם מגוון זה חשוב משני טעמים:

הראשון: היכרות עם העושר הטמון בתרבות יהודית-ישראלית, עם ההוגים השונים ועם התפיסות השונות – דבר שסייע להם להפוך לבני בית בתרבותם.

השני: הדיונים שנובעים ממפגש זה עשויים לתרום להתמודדותם של התלמידים עם שאלות משמעותיות בחייהם: שאלות שקשורות בזהות, שאלות ערכיות וקיומיות ועוד, ולסייע להם לגבש את זהותם הייחודית.

כדי להשיג זאת, ברור שדרכי הערכה של התלמידים בתחום דעת זה צריכות לבטא מטרות אלו ולשקף את מטרות ההוראה והלמידה.

לשם כך פיתחנו [מאגר משימות הערכה חלופית](#). בתרבות יהודית-ישראלית. משימות אלו ראשונות וייחודיות מסוגן: הערכה חלופית שתבצע באופן מקוון עם שלל כלים מתקשבים שיעמדו לרשות המורה, בבואו להעריך את תלמידיו.

במאגר זה תוכלו למצוא הצעות למשימות הערכה לכיתות ג-ח. המשימות מעריכות ידע, מיומנויות וערכים מרכזיים שנלמדו על פי תכנית הלימודים בכל שכבת גיל.

המשימות מקיימות דיאלוג מתמיד עם יחידות ההוראה והטקסטים הרבים המוגשים באתר, באופן המשלב הערכה בתוך תהליכי ההוראה והלימוד של תחום הדעת, ומשקפות את הייחודיות של תחום דעת זה: כך, בדיונים שנובעים מהעיסוק בתרבות יהודית-ישראלית, בטקסטים, בדעות, בעמדות ובערכים אין "תשובה אחת נכונה" אלא מגוון תשובות אפשריות, בהתאם להשקפתו/ה של התלמיד/ה, כל עוד זו מבוססת ומעוגנת בנימוקים עליהם נשענת התלמיד/ה. לפיכך, גם משימות הערכה אלו מאפשרות לתלמידים להביע את עמדותיהם, את פרשנותם ואת תפיסתם באופן מושכל ומעמיק, לאפשר עבודה בחברותות או בחבורות ולהניע לעשייה אישית וחברתית ("תלמוד המביא לידי מעשה").





למידה בונה אדם  
המזכירות הפדגוגית

אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי



מדינת ישראל  
משרד החינוך

מאגר המשימות הוא תוצר של שיתוף פעולה בין הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) והפיקוח על תרבות יהודית-ישראלית במזכירות הפדגוגית. זו הפעם הראשונה בו משרד החינוך מפתח משימות הערכה מקוונות וחדשניות שיאפשרו לכם, המורים, לקיים הערכה חלופית איכותית ומשמעותית תוך שימוש בכלים של המאה ה-21.

אנו מקווים כי משימות אלו, העושות שימוש בכלים של המאה ה-21, יאפשרו לכם, המורים, לקיים הערכה חלופית איכותית ומשמעותית.

### ח. מערכת הגפ"ן וסל תרבות יהודית-ישראלית

מערכת החינוך הישראלית הטמיעה החל משנת הלימודים תשפ"ג את תכנית הגפ"ן – גמישות ניהולית פדגוגית. בית הספר מקבל מעתה משאבים בסלים שונים לטובת העשייה החינוכית – לימודית בבית ספרו, ויכול להתאים את הדגשים, ההצטיידות הבית ספרית ואת התכניות אותם יפעיל, לאוכלוסיית התלמידים והמורים ולקהילה בהם הם פועלים.

אחד השינויים המרכזיים עבורנו הוא שינוי מתווה ההדרכה אליו היינו רגילים. ימי ההדרכה כפי שהתקיימו עד תשפ"ב, עוברים למתווה אחר, במסגרתו מנהל בית הספר רכש את שעות ההדרכה המתאימה לבית ספרו בהתאם לשיקול דעתו והתיעדוף שלו. שינוי משמעותי נוסף הוא העברתם של הקולות הקוראים מן המטה אל בחירת בתי הספר והרשויות מתוך תקציבם.

אנו נמשיך ונסייע בתהליכי ההוראה הלמידה והערכה אותם אתם מפעילים, תוך התאמה למסגרות החדשות. הפיתוח המקצועי וקהילות המורים ימשיכו לתת מענה פדגוגי למורים ולתמוך בהם. ביחד נבין את האתגרים וננסה למצוא להם פתרונות לשנה הקרובה בפרט, ולשנים הבאות בכלל.

בתוך מערכת הגפ"ן תוכלו למצוא סל ייחודי של תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית. במסגרת זו נכללות כלל התוכניות שאושרו במערכת הגפ"ן ונמצאו מתאימות לתחום הדעת. על כל בי"ס להשקיע לפחות 1% מהתקציב שניתן לו בגפ"ן בסל ייחודי זה, מבין מגוון תוכניות ואפשרויות. תוכלו להתייעץ עם הרפרנט/מדריך המחוזי באשר לאופן בו תרצו להשתמש בתקציב זה.



## ט. מסלולים להכשרת מורים

אנו רואים במורים המלמדים את המקצוע תרבות יהודית-ישראלית מובילי תחום דעת משמעותיים בחיי התלמידים ודמויות מרכזיות בבית הספר, ולכן חשוב שכל המורים המלמדים את המקצוע יעברו הכשרה בתחום. לשם כך פתחנו תכניות הכשרה ייחודיות. תכניות אלו כוללות התמצאות ובקיאיות בארון הספרים היהודי לדורותיו, רכישת כלים פדגוגיים, אוריינות טקסטואלית והתנסות בדיוני זהות בגישה מגוונת ורחבה.

תכניות ההכשרה מופעלות במגוון מוסדות אקדמיים ובמוסדות המכשירים מורים. התכניות נבנו על בסיס עקרונות הוראת המקצוע ובהתאם לתכנית הלימודים החדשה. אנו מקווים כי בתוך שנים ספורות יוכשרו כלל המורים המלמדים את התחום במערכת, והוראת המקצוע תימסר לידי מורים שהוכשרו לכך בלבד. בנוסף, אקדמאים, שירצו להצטרף למערכת החינוך כמורים לתחומי היהדות, יוכלו להצטרף לאחד ממסלולי הסבת אקדמאים.

פרטים נוספים תוכלו למצוא [כאן](#).

## י. פיתוח מקצועי: השתלמויות וימי עיון

### פיתוח מקצועי בתרבות יהודית-ישראלית

תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית כולל תכנית לימודים ייחודית, שמבוססת על דרכי הוראה מגוונות של למידה משמעותית, ודורש מימוניות אורייניות ומתקשבות. אנו רואים בפיתוח המקצועי: השתלמויות, קהילות מורים, כנסים וימי עיון, דרך להתפתחות מקצועית ולהוראה איכותית, וכן הזדמנות להכיר ולהעמיק בתכנית הלימודים, לרכוש אסטרטגיות למידה חדשות. אנו מזמינים אתכם לקחת חלק בפעילויות שלהלן:

### השתלמויות

בשנת תשפ"ד אנו מקיימים השתלמויות מקוונות וגם "פנים אל פנים" (מרוכזות ולאורך השנה), המידע מתעדכן [כאן](#) לאורך השנה.

ככלל, ההשתלמויות בתחום הדעת, מתקיימות במספר אפיקים:



## השתלמויות ארציות:

### 1. השתלמויות מלאות-30 שעות, בנושאים שונים:

- "חקר שורשים" - השתלמות בדגש על עבודת שורשים ולמידה בדרך החקר למורים בכיתות ה'ז'.
- הלומד העצמאי – טיפוח למידה עצמאית בדגש על תחום תרבות יהודית-ישראלית, כגון: בית מדרש, חברותא וכדו'.
- תרבות יהודית-ישראלית ובינתחומיות – המשגה והתנסות בדרכים להובלת תרבות יהודית-ישראלית במסגרת אשכול בין-תחומי בחטיבת הביניים.
- עמיות יהודית – הכרות עם קהילות יהודיות בעולם, והטמעת הנושא בלימודי תרבות יהודית-ישראלית, בראיה כלל בית ספרית, ובין-תחומית. במסגרת זו ייפגשו מורי תרבות יהודית-ישראלית עם מורים מתחומי-דעת נוספים ואף עם נציגים מן התפוצות.
- מפגש עומק עם תכנית הלימודים – השתלמות סינכרונית המבוססת על הכרות והתנסות בלמידה של סוגות, תקופות ויצירות מרכזיות בארון הספרים היהודי, לכל שכבות הגיל על פי תכנית הלימודים.

### 2. "הכוורת" - פיתוח מקצועי מקוון, מותאם אישית, בתחומי הדעת למורי היסודי והעל-יסודי בתרבות יהודית-ישראלית.

הכוורת הינה מרחב התפתחות אישי וצמיחה ייעודי למורי היסודי. הכוורת הושקה לראשונה בשנת 2020 וכבר נהנו והרוויחו מהתכנים שבה, אלפי מורים. הלמידה בכוורת מתקיימת בקמפוס מקוון וחדשני. בו תוכלו לבחור בעצמכם באיזה מסלול להשתלם ואת יחידות הלימוד ולשלב מספר יחידות מתחומי דעת שונים. כולן מוכרות לגמול השתלמות של אופק חדש. ניתן ללמוד אותן בכל מקום ובכל זמן.

הכוורת כוללת יחידות לימוד מקוונות א-סינכרוניות (בדגש על תכנים ומתודיקה), וכן יחידות לימוד מקוונות סינכרוניות בכוורת (בדגש על מועדים בלוח השנה היהודי-ישראלי).

### בכוורת שני ערוצי למידה:

א. "המסלול הגמיש" של יחידות קטנות בנות 3 או 6 שעות של מיומנויות למידה, פרקטיקות הוראה מגוונות וחדשניות, כלים ללמידה מרחוק ומקרוב, ערכים ועוד, מ-28 תחומי דעת. לעת עתה בכוורת מעל 250 יחידות למידה מרתקות לבחירתכם.

ב. "עסקאות חבילה"- קורסים מקוונים, מונחים של 30 שעות בתחומי דעת שונים, ממוקדים בנושא מסוים.



### השתלמויות מחוזיות:

- **קהילות מורים מובילי תרבות ומורשת (ת"מ)** – נפגשים ולומדים יחד בקהילה, בדגש על למידת עמיתים, שיתוף והובלת תהליכים בית-ספריים בתחום תרבות יהודית-ישראלית. הקהילות הן במסגרת מיזם משותף של משרד החינוך יחד עם כ"ח (כל ישראל חברים) וקרן פוזן. פרטים נוספים בסעיף הבא.
- **השתלמויות מרוכזות שלושה ימים בבית יציב ובשלומי במגוון נושאים.** ניתן לפנות [לרפרנט/ית](#) בכל מחוז למידע נוסף.
- **השתלמויות מנהלים מובילים בתרבות יהודית-ישראלית במחוזות השונים (40 שעות).** למעוניינים, ניתן לפנות [לרפרנט/ית](#) המחוזי/ת.
- **השתלמות חדרי מורים** – בתי ספר שמעוניינים לשלב יחידות שעוסקות בתרבות יהודית-ישראלית ומותאמות לכל חדר המורים בהשתלמות המוסדית מוזמנים לפנות [לרפרנט/ית](#) המחוזי/ת.

### **ימי עיון וסיורים לימודיים**

אנו מזמינים את המורים לימי עיון ולסיורים לימודיים בתרבות יהודית-ישראלית שיתקיימו ברמה הארצית ובמחוזות השונים. פרטים יפורסמו [כאן](#) ובאמצעות רשימות התפוצה בהמשך.

### **יא. מיזם "רואים את הקולות" ומורים מובילי תרבות ומורשת (ת"מ)**

תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית מבקש לעורר, לצד המרכיבים העיוניים, גם לימוד הפורץ את גבולות הכיתה ומשתף את כלל קהילת בית הספר, תוך נתינת דגש לזהויות השונות בכיתה ובקהילה. משרד החינוך, שמוביל בימים אלו מהלך של חיזוק תחומי הזהות והשייכות, מבקש באמצעות תחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית, לממש את המטרות והפוטנציאל הטמון בהוראת התחום, על מנת שיהיה רלוונטי ומשמעותי לכל תלמיד.ה.

על מנת לקדם מטרה זו, הקמנו מיזם משותף: "רואים את הקולות", יחד עם מנהל עובדי הוראה, כ"ח (כל ישראל חברים) וקרן פוזן, שמטרתו קידום הוראה איכותית של לימודי תרבות יהודית-ישראלית, תוך נתינת מענה לזהויות השונות בכיתה ולמטען התרבותי והמשפחתי שהתלמידים מביאים איתם לשיעור. מיזם זה מתקיים בשני מסלולים:



## א. קהילות מורים מובילי תו"ם (תרבות ומורשת)

הוקצו 2 שעות תוספתיות לבתי ספר שמשקיעים בתחום תרבות יהודית-ישראלית באופן מיוחד ומגדירים אותו כציר מרכזי בביה"ס בהתאם לקריטריונים שקבענו ובנוסף, מתחייבים לשלוח מורה לאחת מקהילות המורים שלנו. מורים שישתלמו בקהילות אלו יקבלו מענה ייחודי להוראת המקצוע תוך רכישה והתמקצעות בכלי הוראה, פדגוגיה ומתודולוגיה חדשניים, ותוך יצירת מרחב שיתופי חינוכי. המנחים בקהילות אלו עברו הכשרה ייחודית בתחום, תוך נתינת מענה למגוון מסורות וזהויות בממלכתי, הוראה בין-תחומית וניהול שיח זהותי, התמקדות באוריינות טקסטואלית יהודית, ולימוד פרקטיקות ליבה מכוונות הוראה. קול קורא לקבלת שעות לקראת שנת תשפ"ד [כבר פורסם](#). בקרוב תקבלו עדכונים לגבי הקצאת השעות ומועדי הפגישות של הקהילה במחוז.

## ב. מסלול הכשרות של רכזי מוסדות השכלה גבוהה להכשרת עובדי הוראה בתחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית

מסלול זה נועד לפתח ולקדם את מסלולי הכשרות המורים לתרבות יהודית-ישראלית, בזיקה לדגשים שנאמרו להלן. מסלול זה יצא לדרך במהלך הקיץ ונועד להרחיב את שורות המורים בהכשרת ההוראה לתרבות יהודית-ישראלית, תוך העמקה וחיבור לזהויות השונות ולשיח זהותי.

## יב. מיומנויות ושילובן בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה

מטרת החינוך בישראל לטפח לומד בעל ידע, מיומנויות וערכים שיאפשרו לו להתפתח לאדם משכיל, למצות יכולותיו ולתרום לחברה. תפיסת הלמידה המתחדשת 2030 מגדירה את מטרות הלמידה במערכת החינוך. הוגדרו שלוש-עשרה מיומנויות הנחלקות לארבעה אשכולות: חשיבה, רגשי, חברתי וגופני.

- מיומנויות החשיבה: אוריינות שפה, אוריינות מתמטית, אוריינות מדעית, חשיבה ביקורתית, חשיבה יצירתית, אוריינות מידע ואוריינות דיגיטלית.
- המיומנויות הרגשיות: מודעות עצמית והכוונה עצמית הכוללות מסוגלות עצמית.
- המיומנויות החברתיות: מודעות חברתית והתנהלות חברתית הכוללות עבודת צוות.
- מיומנויות נוספות: אוריינות גלובלית ואוריינות גופנית-בריאותית.

בשנת הלימודים תשפ"ד ינתן דגש מרכזי לתהליכי יישום ולהטמעה של מיומנויות גנריות ומיומנויות דיסציפלינריות.



## יג. אתרי אינטרנט וחומרי העשרה נוספים

לתרבות יהודית-ישראלית מספר ערוצים בהם ניתן למצוא חומר פדגוגי ודידקטי:

- א. [אתר המקצוע](#) בו תוכלו למצוא יחידות לימוד מתוקשבות, עדכונים והעשרות שונות. הצטרפו לרשימת הדיור שלנו דרך תפריט האתר.
  - ב. [אתר המפמ"ר](#) בו תוכלו למצוא חומרי למידה ולעקוב אחר העדכונים. (שימו לב: לשימוש מיטבי באתר יש להשתמש בדפדפן אקספלורר ולא בכרום)
  - ג. [המרחב הפדגוגי – תרבות יהודית ישראל בחטיבת הביניים](#) – אתר זה מתחדש ועולים בו עדכונים וחומרי למידה שונים. כדאי לעקוב.
  - ד. [קהילת הפייסבוק של מורי תרבות יהודית-ישראלית](#) – הצטרפו למעל 4000 חברים בקבוצת הפייסבוק שלנו, שם תוכלו לשאול, לשתף ולהיות חלק מקהילת מורי תרבות יהודית-ישראלית.
  - ה. [תיק תכניות לימודים לעובדי הוראה](#) - תיק תכניות לימודים לעובדי הוראה הוא כלי מקוון חשוב ומשמעותי ללמידה. התיק מציג את כלל תכניות הלימודים בכל תחומי הדעת, בכל שכבות גיל ובכל המגזרים. הוא מאפשר לתכנן את התהליך הלימודי והחינוכי בעילות מרבית תוך כדי יצירת קשרים בין ידע, מיומנויות וערכים.  
תיק תכניות לימודים כולל את:
    1. הידע הנדרש על פי תוכנית הלימודים.
    2. המיומנויות המרכזיות בכל תחום דעת (קוגניטיביות, תוך אישיות ובין אישיות).
    3. הערכים המרכזיים בתחומי הדעת השונים.בנוסף, התיק כולל מגוון חומרי למידה, יחידות הוראה, סרטונים וכלי הערכה ומעודד ליזום, ליצור ולגוון את אופני הלמידה תוך כדי שימוש בכלים עכשוויים ברוח הלמידה המשמעותית.
- ו. [חלונות-צהר לתרבות יהודית-ישראלית](#) – ידיעה שבועית מסקרנת למורי ותלמידי תרבות יהודית-ישראלית, מלווה בפעילות מתוקשבת ובהצעות לקריאה נוספת עם אוצרות הספרייה הלאומית. לכל חלון מצורפים גם מקורות (קטעי עיתונות, כרזות, מכתבים, בלוגים וסרטונים) אשר יסייעו לכם להעשרת הידע שלכם ושל התלמידים.  
ניתן להכנס [לאתר](#) או להצטרף [לקבוצת הווטסאפ](#).



## יד. רפרנטים, מדריכים ואנשי קשר

צוות ההדרכה של מקצוע תרבות יהודית-ישראלית פרוש ברחבי הארץ ועומד לרשותכם כדי ללוות אתכם ולתת להם את ההנחיה הטובה ביותר. הצוות עומד לרשותכם המורים, וישמח ללוות ולהדריך אתכם בתחום הדעת ובכל יוזמה הקשורה אליו.

ליצירת קשר עם המדריכים תוכלו למצוא את פרטיהם בעמוד [זה](#) (על פי מחוזות).

## טו. נספח הנחיות כלליות במערכת החינוך

- בשנה"ל תשפ"ד יש לתת דגש על שילוב חומרי למידה וטקסטים בנושא של "קידום אקלים מיטבי ומניעת אלימות וחרם". בתחילת שנת הלימודים תופץ ערכה הכוללת חומרים מקצועיים לקידום תהליכים בתחום.

### העתקים:

- ד"ר טלי יניב, יו"ר המזכירות הפדגוגית
- מר יובל אוליבסטון, ס.יו"ר מזה"פ ומנהל האגף לפיתוח פדגוגי
- מר יובל סרי, מנהל אגף א' תחומי בחירה ורב-תחומי (תבו"ר)
- מנהלי המחוזות
- גב' סוניה פרץ, מנהלת אגף בכיר (כח אדם בהוראה)
- גב' חנה ללוש, מנהלת אגף א' לחינוך יסודי
- גב' דסי בארי, מנהלת אגף א' לחינוך על-יסודי
- מפקחי בתי-הספר היסודיים וחט"ב הממ'
- מדריכי תרבות יהודית-ישראלית